

POSTANOWIENIE

Dnia 30 września 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Matras

na posiedzeniu w dniu 30 września 2016 r.

po rozpoznaniu w sprawie **J. K.**

oskarżonego z art. 178 a § 1 k.k.

zażalenia skazanego

na postanowienie Sądu Okręgowego w L. z dnia 20 lipca 2016 r., sygn. akt XI Ka

(...)

o odmowie przywrócenia terminu do złożenia wniosku o uzasadnienie wyroku Sądu Okręgowego w L. z dnia 28 kwietnia 2016 r. sygn. akt XI Ka (...)

na podstawie art. 437 § 2 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k. w zw. z art. 528 § 1 a *contrario* k.p.k.

p o s t a n o w i ł

uchylić zaskarżone postanowienie i sprawę w zakresie złożonego w terminie wniosku o sporządzenie uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego w L. przekazać do ponownego rozpoznania temu sądowi.

UZASADNIENIE

W dniu 16 października 2015 r. Sąd Rejonowy w P. wydał wyrok w sprawie II K (...), którym skazał oskarżonego J. N. (k. 47), przy czym akt oskarżenia w tej sprawie wpłynął przed dniem 1 lipca 2015 r. Na ogłoszeniu wyroku nikt się nie stawił, w związku z czym odpis wydanego i ogłoszonego wyroku został doręczony z urzędu wszystkim stronom (k.44-46). Rozprawa odwoławcza – na skutek wniesionej apelacji – odbyła się w dniu 28 kwietnia 2016 r., a na niej Sąd Okręgowy w L. pod nieobecność oskarżonego ogłosił wyrok w sprawie XI Ka (...). Wyrok ten

został wydany w składzie 3 sędziów, a jednym z sędziów (sędzia przewodniczący) była E. D. (k. 75).

W dniu 16 czerwca 2016 r. skazany nadesłał wniosek o uzasadnienie wyroku. Wraz z tym wnioskiem skierował wniosek o przywrócenie mu terminu „do wniesienia odwołania” (k. 86).

Postanowieniem z dnia 20 lipca 2016 r. Sąd Okręgowy w L. nie uwzględnił wniosku oskarżonego o przywrócenie mu terminu do złożenia wniosku o sporządzenie i doręczenie pisemnego uzasadnienia wyroku Sądu Okręgowego w L. z dnia 28 kwietnia 2016 r., sygn. akt XI Ka (...), przy czym procedował w składzie jednego sędziego. Wniosek ten rozpoznała sędzia E. D..

W uzasadnieniu postanowienia wskazano argumenty związane z brakiem niezależnych od oskarżonego przyczyn warunkujących możliwości skorzystania z trybu art. 126 k.p.k., za taką też nie uznano nieznajomość prawa, na którą powoływał się skazany. Nadto Sąd stwierdził po swojej stronie brak obowiązku doręczenia skazanemu odpisu wyroku wraz z uzasadnieniem.

Zażalenie na ww. postanowienie wniósł skazany podnosząc głównie okoliczności dotyczące jego stanu zdrowia i sytuacji finansowej. Ponadto wskazał, że niedochowanie terminu do złożenia w tej sprawie odwołania wynikało z przyczyn od niego niezależnych, bowiem nie znał treści wyroku z powodu odmowy przesłania odpisu wyroku wraz z uzasadnieniem. Wniósł o przywrócenie terminu do złożenia odwołania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zaskarżone postanowienie należało uchylić, niezależnie od argumentacji przedstawionej w zażaleniu, a to z uwagi na zaistnienie w sprawie bezwzględneho powodu odwoławczego określonego w art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k. w zw. z art. 40 § 3 k.p.k. Z treści art. 40 § 3 k.p.k. wynika, że sędzia, który brał udział w wydaniu orzeczenia objętego wnioskiem o wznowienie lub zaskarżonego w trybie kasacji, nie może orzekać co do tego wniosku lub tej kasacji. W orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje pogląd, że zawarte w art. 40 § 3 k.p.k. pojęcie „co do kasacji” odnosi się nie tylko do orzekania w przedmiocie merytorycznej zasadności kasacji, czy orzeczeń decydujących o jej dopuszczalności, ale też rozstrzygnięć pozostających z nimi w ścisłym związku, które „blokuja” dostęp do tego

nadzwyczajnego środka zaskarżenia. Za takie niewątpliwie należy uznać postanowienie o odmowie przywrócenia terminu do sporządzenia uzasadnienia wyroku sądu odwoławczego (vide postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 29 stycznia 2014 r., sygn. akt IV KZ 1/14, LEX nr 1425024). Tymczasem w tej sprawie sędzia rozpoznająca wniosek skazanego o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o uzasadnienie wyroku brała uprzednio udział w wydaniu tego wyroku. Okoliczność ta stanowiąc uchybienie, o którym mowa w art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k., determinowała konieczność uchylenia zaskarżonego postanowienia. Przepis art. 437 § 2 k.p.k. umożliwia w takiej sytuacji przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Rzecz jednak w tym, że określenie „ponowne rozpoznanie sprawy” w niniejszej sprawie oznaczałoby konieczność ponownego procedowania we właściwym składzie sądu, co do złożonego wniosku o przywrócenie terminu. Zważyć jednak trzeba, że w niniejszej sprawie, co zostanie wskazane poniżej, skazany skutecznie złożył wniosek o uzasadnienie wyroku sądu II instancji, co oznacza, iż wniosek o przywrócenie terminu do złożenia wniosku o uzasadnienie wyroku w takiej sytuacji może jedynie zostać pozostawiony bez rozpoznania, jako bezprzedmiotowy (P. Hofmański, S. Zabłocki, Elementy metodyki pracy sędziego w sprawach karnych, Lex 2011/el., poz. 2.2.6).

Zaistnienie bezwzględnej przyczyny odwoławczej determinującej decyzję o uchyleniu skarżonego orzeczenia zważyło Sąd Najwyższy od czynienia rozważań w zakresie objętym przedmiotem zaskarżenia i jedynie doniosłość poruszanego zagadnienia nakazywała choćby zasygnalizowanie dostrzeżonego problemu. Mieć tu trzeba na uwadze, że o ile w treści zażalenia skazany nie formułuje wprost zarzutu wskazującego na uchybienie sądu odwoławczego polegające na niedoręczeniu mu odpisu wyroku pomimo nieobecności przy jego ogłoszeniu, to intuicyjnie w uzasadnieniu pisma zagadnienie obecności na rozprawie apelacyjnej oraz znajomości treści wyroku sądu odwoławczego porusza. Jedynie na marginesie czynionych rozważań można zwrócić uwagę na konieczność rozpoznania wniesionego przez podmiot niefachowy środka odwoławczego, także przy ewentualnym niesformułowaniu zarzutów. Rzecz jasna w tej sprawie u podstaw wydania orzeczenia kasatoryjnego legła wskazana już na wstępie bezwzględna przyczyna odwoławcza, jednakże, co istotne, nawet przy jej braku

wniesiony przez skazanego środek odwoławczy w którym nie sformułowano w sposób formalny zarzutów należałoby rozpoznać. W takiej przecież sytuacji granice kontroli odwoławczej wyznacza jedynie zakres zaskarżenia. Wprawdzie wniesienie aktu oskarżenia w tej sprawie nastąpiło przed dniem 1 lipca 2015 r., a postępowanie w tej sprawie zakończyło się prawomocnie, ale obecnie toczy się postępowania zażaleniowe na gruncie działu XI k.p.k., które wszczęte zostało po dniu 14 kwietnia 2016 r. W tym układzie procesowym podstawą prawną do rozpoznania zażalenia będą przepisy art. 528 § 1 *a contrario* k.p.k. w zw. z art. 524 § 1 zd. drugie k.p.k. i w zw. z art. 518 k.p.k. w zw. z art. 427 § 1 k.p.k. i art. 433 § 1 k.p.k. oraz art. 437 § 1 i 2 k.p.k. w brzmieniu obowiązującym po 14 kwietnia 2016 r. Stosownie bowiem do przepisu art. 25 ust. 3 ustawy z dnia 11 marca 2016 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 437) tylko postępowania wymienione w działach XI i XII (a więc też kasacyjne lub wznowieniowe) już wszczęte przed 15 kwietnia 2016 r. toczą się według przepisów dotychczasowych. Postępowanie wszczęte po dniu 14 kwietnia 2016 r. toczy się zatem według przepisów określonych treścią noweli z dnia 11 marca 2016 r.

Wracając do istoty sprawy, rozważania w tej sprawie związanej z zagadnieniem przywrócenia terminu zawitego rozpocząć należało od stanowczego ustalenia rzeczy najważniejszej, jaką jest kwestia terminu złożenia wniosku o uzasadnienie wyroku sądu odwoławczego. Błędne jest stanowisko Sądu Okręgowego w L. przedstawione w zaskarżonym postanowieniu, z którego wynika brak po stronie sądu obowiązku doręczenia odpisu wyroku stronie nieobecnej podczas jego ogłoszenia. Okoliczność ta ma fundamentalne znaczenie dla oceny terminowości złożonego w sprawie wniosku o uzasadnienie.

Aktualność w realiach tego postępowania zachowuje pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w postanowieniu z dnia 24 sierpnia 2016 r., IV KZ 38/16, zgodnie z którym **doręczenie wyroku ogłoszonego po dniu 14 kwietnia 2016 r. przez sąd pierwszej lub drugiej instancji, w procesie wszczętym przed dniem 1 lipca 2015 r., jak i w procesie wszczętym po dniu 30 czerwca 2015 r., następuje według przepisów zawartych w ustawie z dnia 27 września 2013 r.** Brak jest przy tym konieczności powielania szerokiego wyводу zawartego w

cytowanym orzeczeniu, stanowiącego poparcie wyrażonej uprzednio tezy, jak i krytykę odmiennego poglądu zgodnie z którym to przepisy nowe, czyli wprowadzone ustawą z 2016 r., będą określały tok postępowania także do tych postępowań, które zostały wszczęte przed dniem 1 lipca 2015 r. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2016 r., III KZ 39/16). Stosując zatem przyjęty już na wstępie pogląd do realiów niniejszej sprawy zauważyć należy, że wobec wszczęcia postępowania sądowego przed dniem 1 lipca 2015 r. po stronie sądu II instancji istniał obowiązek doręczenia stronie nieobecnej na ogłoszeniu wyroku, jego odpisu wraz z pouczeniem o terminie i sposobie zaskarżenia nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia. Do tego sąd okręgowy obligował przecież art. 100 § 3 i § 6 k.p.k. w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2013 r., poz.1247). Nie wypełnienie tego obowiązku przez sąd II instancji, spowodowało, że termin do złożenia wniosku o sporządzenie na piśmie i doręczenie jego uzasadnienia, liczony zgodnie z art. 524 § 1 k.p.k. od dnia doręczenia, nie upłynął. Skazany, składając w dniu 16 czerwca 2016 r. wniosek o uzasadnienie wyroku złożył go nie w wyniku doręczenia mu wyroku sądu odwoławczego, a zapewne na skutek doręczenia mu wezwania do uiszczenia opłat (k.79). Nie można zatem przyjąć, że skazany nie dochował terminu do złożenia wniosku o uzasadnienie. Podkreślić należy, że wniosek o uzasadnienie wyroku złożony przez stronę przed koniecznym doręczeniu mu odpisu wyroku był skuteczny. Przepis art. 524 § 1 zd. drugie k.p.k. określa bowiem tylko końcowy termin (mający charakter terminu zawity), który upływa siódmego dnia od daty doręczenia odpisu wyroku. Utrwalony jest pogląd, że wniosek taki może zostać złożony już po tym jak zostanie wyrok ogłoszony, pomimo, iż wyrok ten winien być doręczony. Podstawą odmowy przyjęcia takiego wniosku jest przecież tylko złożenie go po terminie (art. 422 § 3 k.p.k. w zw. z art. 457 § 2 k.p.k.), a nie złożenie go przed terminem – ale już po ogłoszeniu wyroku (por. np. postanowienia SN: z dnia 10 września 2008 r., V KK 138/08, Lex nr 457933; z dnia 26 lutego 2015 r., III KZ 6/15, Lex nr 1646392). To zaś prowadzi do wniosku, że skazany skutecznie złożył wniosek o uzasadnienie wyroku sądu II instancji, co oznacza, iż w ponownym postępowaniu przedmiotem postępowania winny być czynności, z

uwzględnieniem faktu skutecznie i w terminie złożonego wniosku o uzasadnienie wyroku sądu II instancji (art. 442 § 3 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k.)

Z tych względów Sąd Najwyższy postanowił jak w sentencji.